

Op enkele dagen tijd werd de ganse leiding van de grootste Vlaamse stad opzij geschoven : de stadssecretaris en zijn adjunct, de stadsontvanger, de korpschef en een hoofdcommissaris van de politie,... Allemaal vulden ze hun zogenaamd 'karig loon' van topambtenaar aan op kosten van de belastingbetaler. Alsof dat nog niet genoeg was, bleek ook het gros van het schepencollege het niet al te nauw te nemen. Zonder blikken of blozen financierden ze (weliswaar bescheiden) persoonlijke uitgaven met hun VISA-kaart voor beroepsonkosten. De ontlustering is dan ook totaal. Je zou denken dat deze crisis de politici ertoe zou aanzetten ietwat omzichtiger te worden. Niets is echter minder waar. Want ook politiek zit de stad in een totale impasse, door een machtsstrijd tussen SP.A en VLD, met als inzet de burgemeestersjerp. Het Vlaams Blok lacht ondertussen in haar vuist. Gans Antwerpen vraagt zich steeds vertwijfeld af hoe het toch zover is kunnen komen.

Tweederangsfiguren

Over één ding is zowat iedereen het ondertussen eens : het schepencollege bestond uit zwakke figuren. De echte sterkmakers weigerden zich na de gemeenteraadsverkiezingen te engageren. De reden daarvoor is eenvoudig : Antwerpen heeft enorme schulden (in totaal zo'n 1,6 miljard € of 65 miljard BEF). Er is in de Scheldestad dan ook zo goed als géén beleidsruimte. Het is er nu al meer dan 20 jaar al bezuiniging wat de klok slaat. Voor een ambitieus politicus valt er in Antwerpen dan ook weinig eer te behalen. Vandaar de prominente plaats van zoveel tweederangsfiguren; sergeanten i.p.v. generaals, die blijkbaar minder goed konden weerstaan aan de verleiding én die bovendien hun eigen topambtenaren niet konden of wilden controleren.

Projectenmakers

Deze sergeanten wisten overigens zelf maar al te goed dat ze zwak waren. Vandaar dat ze tijdens de vorige legislatuur instemden met het plan van stadssecretaris Fred Nolf om het stedelijk apparaat te veranderen van één stadsdienst in negen stadsbedrijven. In plaats van de stad zoals van oudsher te laten leiden door de schepenen, wou Nolf die leiding overdragen aan nieuw aan te stellen managers van bedrijfseenheden. Elk van die managers zou kunnen beschikken over een enveloppe om er de kosten mee te bestrijden. Zelf zou Nolf (met zijn adjunct) manager der managers worden. In de media wees hij er meermaals op dat hij eigenlijk onderbetaald werd voor zo'n belangrijke functie (hij noemde zichzelf "een armoedzaaiër"). Hoe dan ook : het schepencollege was maar al te blij van de verantwoordelijkheid over het beheer verlost te kunnen worden en ging vrolijk mee in Nolf's 'modernisering'. Aan controlemechanismen werd nauwelijks gedacht. Niemand minder dan Karl Marx beschreef dit mechanisme reeds op het einde van de 19de eeuw. Weliswaar kende Marx het woord 'manager' niet. Hij sprak in deel 3 van 'Het Kapitaal' over 'projectenmakers' : "... een nieuw soort parasieten in de gedaante van projectenmakers, oprichters van maatschappijen en louter nominale directeuren; een heel systeem van zwendel en bedrog...".

Vlaamse overheid

Fred Nolf haalde de mosterd voor zijn plannen niet bij Abraham, maar bij de goeroes van het neo-liberalisme. Het is dan ook niet verwonderlijk dat zijn 'project' wonderwel bleek te passen in de politiek van de Vlaamse overheid. Die overheid staat systematisch wantrouwig tegenover de Antwerpse vraag tot ruimere financiering. Ook meerdere 'Zwarte Zondagen' kunnen daar niet aan verhelpen. Vandaar dat de Vlaamse regering Antwerpen slechts extra middelen 'gunt' in de mate dat die gekoppeld zijn aan uiterst concreet omschreven 'projecten'. Vandaar de elkaar opvolgende subsidiefondsen. Het geld mocht immers niet zomaar in de stadskas terecht komen. Vandaar dat er een gans netwerk van vzw's opgericht werd, waarbij het overzicht én de controle alras compleet verdwenen.

Het liberaal project

De reden voor deze houding van de Vlaamse overheid is niet psychologisch van aard, maar politiek. Antwerpen is niet alleen een schuldenstad, het is ook de enige stad in Vlaanderen waar de (socialistische) arbeidersbeweging een echte machtspositie heeft. Die machtspositie is de neo-liberale politici een doorn in het oog. Hun inspanningen in het algemeen zijn erop gericht de greep van het Kapitaal op de voortgebrachte rijkdom te vergroten. Om daarin te lukken, dienen ze het aandeel van de overheid in het Bruto Nationaal Product naar beneden te halen. Dat betekent privatiseringen, liberalisering, autonomisering, enz. Zo'n politiek botst echter vroeg op laat op... de Antwerpse arbeidersbeweging, die (niet toevallig) precies erg sterk staat in de overheidsdiensten. De neo-liberale politiek van de Vlaamse regering, gekoppeld aan de 'projectenmakerij' van Fred Nolf en C°, is in laatste instantie dan ook bedoeld als een regelrechte aanval op de Antwerpse arbeidersbeweging. Helaas voor de neo-liberalen was men vergeten in te calculeren dat handlangers ook voldoende vergoed willen worden voor hun verraderlijke hand- en spandiensten...

Uiterst-rechts

Het Vlaams Blok is het uiteraard volmondig eens met de wil van de neo-liberalen om de macht van de arbeidersbeweging te breken. Alleen, door het cordon sanitair kunnen zij zichzelf niet 'bewijzen'. Vandaar dat ze maanden-, zoniet jarenlang zorgvuldig alle gegevens met betrekking tot malversaties hebben opgespaard, om ze nu – op het strategisch moment van de aanloop naar de verkiezingen – welgemikt naar buiten te brengen. Deze aanpak legt het Blok geen windeieren. Een groot deel van de zogenaamd 'democratische politici' staan er als geslagen honden bij als Dewinter zijn poujadistische filippica's ten beste geeft. Even dreigde het Blok in snelheid gepakt te worden door de 'klokkenluidersaanpak' van SP.A-voorzitter Patrick Janssens. Had deze één en ander zien aankomen? Misschien. Het lijkt echter aannemelijker dat Janssens voor eens en voor altijd wou afrekenen met de aloude baronniën in zijn eigen partij (waar een figuur als Nolf overigens in gepokt en gemazeld is). Het cynische is dat Janssens dit niet doet om de Antwerpse SP.A opnieuw een geloofwaardige, linkse uitstraling te bezorgen, maar wel om nog makkelijker te kunnen meestappen in de neo-liberale politiek van de dag. De baronniën belichamen immers niet alleen de kwalijke 'ons-kent-ons'-mentaliteit, maar tot op zekere hoogte óók de band met de vakbondsbasis. En die... is ook Janssens een doorn in het oog.

Passief middenveld

De voorbije 8 jaar werden in Antwerpen eveneens gekenmerkt door een merkwaardige passiviteit van het gros van de sociale bewegingen. Het leek soms wel alsof alleen de middenstandsverenigingen nog af en toe kritische geluiden ten berde durfden brengen. De voornaamste reden daarvoor was de angst om in de kaart te spelen van de enige oppositiepartij: het Vlaams Blok. Daarnaast speelde ook de band met de 'politieke vrienden' in de monstercoalitie een rol. Eén van de gevolgen was dat langzaam maar zeker de rol van het zogenaamde 'middenveld' als kritische politieke factor verschrompelde: wie in Antwerpen bijvoorbeeld een brede basis wil leggen voor anti-fascistisch en anti-racistisch verzet botst daardoor al snel op een muur van stilte bij de 'grote' sociale bewegingen. Dit fenomeen dreigt ons nu zéér zuur op te zullen breken. Het is dan ook méér dan tijd dat de sociale bewegingen deze terughoudendheid laten varen en hun rol van maatschappelijk mobilisator opnieuw opnemen.

Personeelsverzet

Gelukkig is er één lichtpuntje: het gemeenschappelijk vakbondsfront ACOD-CCOD-VSOA organiseert op 20 maart een actie 'Vijf voor Twaalf' om haar protest tegen de corruptiepraktijken én tegen de afbraak van de openbare dienst 'Stad Antwerpen' in de verf te zetten. Laten we hopen dat op die weg verder wordt gegaan! Dat zal ook nodig zijn, want niets wijst erop dat men van plan is werkelijk van politiek te veranderen. Wellicht wint de SP.A het pokerspel met de VLD en mag Patrick Janssens de burgemeestersjerp omgorden... om het liberale project van de sociale afbraak verder uit te voeren. Het stadspersoneel, de arbeidersbeweging én de bevolking hoeven daarvan dan ook weinig

goeds te verwachten.

Links vacuüm

Schrijnend is dan ook het gebrek aan een geloofwaardig links antwoord op de huidige 'Realpolitik'. Net wanneer zoveel mensen reikhalzend uitkijken naar een alternatief, blijft dat voorlopig (?) verborgen achter de horizon. Wel organiseerde de PVDA een protestmanifestatie(tje) en schoof ze het illustere districtsraadslid Mie Branders naar voor als kandidaat-burgemeester, maar in plaats van te helpen bij de totstandkoming van een breed gedragen protestbeweging, lijkt zij eerder geïnteresseerd in haar eigen electorale campagne, uiteraard overgoten met de welbekende saus van haar sectarisme.

De taken van radicaal-links

De SAP meent dat het vandaag in Antwerpen er niet op aan komt om met het eigen vlaggetje te staan zwaaien. Wij betalen vandaag allemaal de prijs van de mislukking van wijlen de Beweging voor Sociale Vernieuwing (BSV). Die behaalde bij de gemeenteraadsverkiezingen van 1994 drie verkozenen. Als mede-oprichters van de BSV was de SAP destijds van mening dat het beter was niet mee te stappen in de monstercoalitie en in plaats daarvan krachtig oppositie te voeren tegen de neo-liberale afbraakpolitiek. De persoonlijke carrièreplanning van één iemand (met name een zekere Patsy Sörensen – waar nu nauwelijks nog iets van gehoord wordt...) maakte dat onmogelijk. Een linkse BSV in de oppositie zou nu zonder twijfel de wind in de zeilen kunnen krijgen... Bij gebrek daaraan zit er niks anders op dan opnieuw te beginnen. In de eerste plaats door de sociale bewegingen te winnen voor een mobilisatieaanpak tegen corruptie én sociale afbraak en voor radicale democratie. De SAP is van mening dat dat kan rond de volgende ordewoorden :

Corruptie, Schuldenlast, Monstercoalitie : Weg Ermee !

Radicale Democratie : De Macht komt van de Mensen Zélf, Niet van het Schoon Verdiep !

Een Andere Stad is Mogelijk : Een Sociale Stad voor Sociale Mensen !

Voor een Sociaal College, voor de Sociale Wederopbouw !